господарювання, як державного сектора економіки, так і інших суб'єктів господарювання незалежно від форми власності [5]. Отже, у законодавстві і наукових працях фінансовий контроль, державний, недержавний, публічний або інший, розглядається, як засіб публічно-правового регулювання господарських відносин, але не вказуються правові особливості проведення цього виду контролю.

Відповідно до закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» головними завданнями його проведення є перевірка законності формування, збереження та використання публічних фінансових ресурсів [5]. Завдання контролюючого суб'єкта групуються за призначенням в суспільному виробництві об'єкту контролю: по-перше, це – фінансові операції з державними фінансовими ресурсами, які є у власності та розпорядженні міністерств та інших органах виконавчої влади, державних фондах, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки; по-друге, діяльність підприємств, установ, організацій з фінансовими ресурсами, бюджетними коштами, які отримують (отримували в період, що перевіряється) або використовують (використовували в період, що перевіряється) державне чи комунальне майно; по-третє, діяльність суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ. Таким чином до об'єктів контролю належать ті публічні фінансові ресурси, які задіяні у діяльності підконтрольного суб'єкта, а до підконтрольних суб'єктів належать не господарюючи суб'єкти, господарюючи суб'єкти, а також підприємці при умові наявності об'єкту контролю.

У навчальній літературі прийнято поділяти органи державного фінансового контролю в залежності від компетенції на органи загальної компетенції, для яких здійснення фінансового контролю не є основною діяльністю, та органи спеціальної компетенції, для яких здійснення фінансового контролю є основною функцією [6, с. 94]. Враховуючи чинне законодавство та думки науковців створення спеціального органу фінансового контролю – ФСР, є вкрай доцільним.

З цих позицій вбачається потрібним ввести в навчальні плани вищих навчальних закладів, які готують сучасні кадри для боротьби з фінансовими злочинами та правопорушеннями, дисципліни – Правове регулювання фінансового контролю, як навчального предмету, здатного забезпечити сучасним ї фінансовими знаннями майбутніх правоохоронців.

Список бібліографічних посилань

1. Кабмін схвалив закон про створення фінансової поліції // Українська правда : сайт. 22.03.2017. URL: http://www.pravda.com.ua/news/2017/03/22/7138909 (дата звернення: 01.10.2017).
2. Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник. Київ : Прецедент; Моя книга, 2006. 448 с.
3. Савченко Л. А. Правові основи фінансового контролю : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 504 с.
4. Ніщимна С. О. Функції та завдання публічного фінансового контролю. URL: http://pravoznavec.com.ua/period/article/8499/%D1 (дата звернення: 15.10.2017).
5. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: закон України від 16.10.2012 № 5463-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 13. Ст. 110.
6. Фінансове право : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець. Харків : Екограф, 2015. 496 с.

Одержано 29.10.2017

УДК 351.74(477)

Олена Олександрівна НЕБРАТ,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2038-1467

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН ПРИ ЗАСТОСУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ

Установлені Конституцією права і свободи людини і громадянина, їх реальність і гарантованість відтворюють не тільки фактичний і юридичний статус особи в суспільстві, але й суть демократії, що існує в країні, соціальні можливості, закладені безпосередньо в суспільному ладі. Вони повністю узгоджуються з відповідними положеннями ратифікованих Україною

© Небрат О. О., 2017

міжнародних правових актів – Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та інших договорів з прав людини Ради Європи [1, с. 5].

У процесі реформування правоохоронної системи в Україні, міжнародні правозахисні організації вимагають від держави захищати права, свободи і законні інтереси їх громадян, сприяти їх відновленню у випадку порушення. Права людини перебувають у площині взаємин людини і держави та можуть бути обмежені тільки спеціально уповноваженими на те органами держави та лише у випадках відповідності до закону [2, с. 106].

Взагалі права і свободи людини – це формально-визначені, юридично гарантовані можливості користуватися соціальними благами, офіційна міра можливості поведінки людини в державно-організованому суспільстві. В основі поваги до прав людини лежать основи конституціоналізму, тобто влада діє на підставі закону і в межах закону, а також правової, соціальної і демократичної держави, які забезпечують втілення поваги гідності і захисту прав кожного члена суспільства.

Як уточнює А. С. Головін, західна доктрина вже тривалий час, а східна віднедавна поділяють права і свободи людини на права першого, другого і третього поколінь. Зокрема, до прав і свобод першого покоління належать громадянські і політичні, другого покоління – соціально-економічні і культурно-духовні і третього покоління – екологічні та інші права, що виникли останнім часом з розвитком постіндустріального суспільства тощо [1, с. 12].

Саме на працівників правоохоронних органів покладається обов’язок охороняти і захищати права людини незалежно від їх походження, майнового та іншого становища, расової та національної належності, громадянства, віку, статі, мови та освіти, ставлення до релігії, політичних та інших переконань. Цей обов’язок закріплюється Конституцією України, законами та підзаконними нормативно-правовими актами, що становлять правову основу діяльності працівників правоохоронних органів до яких відноситься Національна поліція України, яка має завданням надання поліцейських послуг та у своїй діяльності керується принципами верховенства права, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства, безперервності.

Безумовно, поліція в Україні має діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України, а обмеження щодо прав і свобод громадян при застосуванні поліцейських заходів виступають в якості необхідних умов діяльності поліції саме для забезпечення дотримання прав і свобод людини і відповідно несуть загрозу їх обмеження з боку поліцейських.

З точки зору провідних вчених-конституціоналістів форми обмеження прав і свобод в державі можуть бути різними: а) заборона на певний варіант реалізації права чи свободи, тобто встановлення поведінки (відносна заборона), б) заборона на реалізацію права в цілому (абсолютна заборона), в) втручання (вторгнення) в право (свободу) уповноважених державних органів (характеризується активними діями державних органів і пасивною поведінкою особистості); г) обов’язок; д) відповідальність [2, с. 107].

Відмітимо, що адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод громадян – це система адміністративно-правових засобів, що спрямовані на врегулювання суспільних відносин, що існують у партнерській взаємодії громадян та органів Національної поліції.

Погоджуємось із В. А. Трояном, що до складових функціональної системи Національної поліції, які наділені публічно-сервісними повноваженнями у сфері охорони прав і свобод людини та інтересів держави, належать: патрульна поліція (Департамент патрульної поліції, Департамент превентивної діяльності Національної поліції) та поліція охорони [3, с. 40] і саме ці підрозділи максимально контактують з громадянами.

Слід зауважити, що поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції і має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним. Поліцейські заходи використовують у публічному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у окремих сферах публічної діяльності, а механізм правового регулювання застосування поліцейських заходів встановлює підстави й порядок застосування відповідних превентивних або примусових заходів.

Важливо, що здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування.

Відмітимо, що ст. 30 закону України «Про Національну поліцію» [4] чітко закріплює, що поліція для виконання покладених на неї завдань має вживає заходів реагування на правопорушення, які визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення – заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, ст. 31 Закону закріплює превентивні поліцейські заходи, ст. 43 Закону закріплює поліцейські заходи примусу.

Згідно ч. 4 ст. 7 закону України «Про Національну поліцію» поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності [4].

Відповідно до ч. 2 ст. 29 Загальної декларації прав людини під час здійснення своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлено законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту і демократичному суспільстві. Обмеження прав і свобод людини в Україні допускається виключно за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції в рамках застосування поліцейських заходів.

У підсумку важливо сформулювати, що саме правоохоронним органам взагалі та Національній поліції зокрема в державі належить особлива роль у реалізації функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина. При застосуванні поліцейських заходів важливо розуміти, що права людини закріплені у правових нормах, що чітко прописують можливі варіанти поведінки поліцейських. Права людини стають правилом, що гарантується відповідними механізмами забезпечення і процедурами захисту. Але не слід нівелювати можливість поліцейського в рамках встановленого правового поля самостійно приймати рішення про застосування поліцейських заходів. Тому сьогодення вимагає від працівників органів поліції високого морального і культурного рівня, належного освітнього рівня, досконалого знання не тільки національних нормативно-правових актів та їх правильного застосування на внутрішньодержавному рівні, а й міжнародно-правових документів, що стосуються діяльності правоохоронних органів і забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні. Погоджуємось із В.І. Феликом щодо мінімальних кваліфікаційних вимог до кандидата на посаду в органи Національної поліції та змістом функціональної підготовки для поліцейських [5, с. 90].

Відмітимо, що структурне та функціональне формування Національної поліції наразі триває, а подальший розвиток нормативно-правового регулювання з метою удосконалення механізму забезпечення прав і свобод людини має бути направлений на розробку чітких алгоритмів діяльності поліцейських при застосування органами Національної поліції заходів превентивного характеру.

Саме стан справ в сфері забезпечення прав і свобод людини та їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку держави на світовій арені.

Список бібліографічних посилань

1. Головін А. С. Захист прав і свобод людини і громадянина єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні : монографія. Київ : Логос, 2012. 384 с.

2. Комзюк М. А. Обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.). Харків, 2015. С. 106–107.

3. Троян В. А. Особливості публічно-сервісних повноважень Національної поліції у сфері охорони прав і свобод людини та інтересів держави. *Європейські перспективи.* 2017. № 1. С. 33–42.

4. Закон України «Про Національну поліцію» : чинне законодавство станом на 26 серп. 2015 р. Київ : Алерта, 2015. 74 с.

5. Фелик В. І. Особливості функціональної підготовки працівників поліції як суб'єктів профілактичної діяльності. *Європейські перспективи.* 2017. №1. С. 87–92.

Одержано 06.11.2017